

Anmeldelser

Moden i Danmark gennem 400 år

Mikkel Venborg Pedersen og Marie Rigels Melchior (2022). Gads Forlag. 500 sider fordelt på to bind: Bind 1: 1660-1900. Status – Luksus – Velklædt og Bind 2: 1900-2000. Chick – Smart – Moderne.

Forlagsredaktion: Henrik Sebro, tekstredaktion: Lino Vogt og billedredaktion: Julie Marie Falkentorp. Repro: Narayana Press. Tryk og indbinding: PnB Print. Pris: 599,95 kr. ISBN 978-87-06109-0.

Bogen er på mange måder en længe ventet ny udgave af Nationalmuseets bogserie: Danske Dragter og samtidig er det så meget mere: Et utroligt flot bogværk i to bind, stort format, hvor billederne kommer til sin ret, vidende forfattere, der tager os tæt på genstandene, mens også sætter genstandene og læserne ind i den historie og de forhold, ny som gammel, der har haft betydning for modens tøj. Dermed får læseren en god forståelse for, hvorfor tøjet var på en bestemt måde i en specifik periode hos forskellige sociale grupper. Da det er modens historie og ikke tøjets historie, er det primært eliten vi følger, især i første bind, og hvis tøj og liv vi får indblik i. Men der er også afstikkere til f.eks. bøndernes tøj.

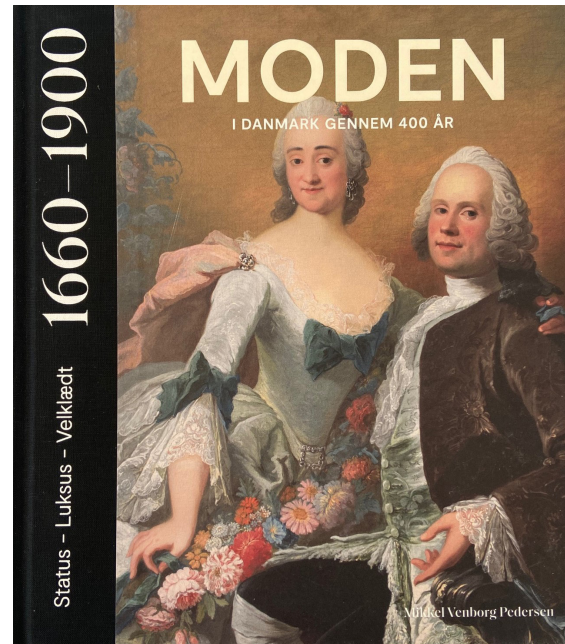
Billedmaterialet omfatter tøj, især fra Nationalmuseets samling, malerier, fotografier, reklamer og magasiner – alt efter hvilke perioder det drejer sig om.

Forfatterne er begge etnologer, den ene med rod i museumsverdenen og seniorforsker ved Nationalmuseet Mikkel Venborg Pedersen og den anden i universitetsverdenen, lektor i europæisk etnologi ved Københavns Universitet Marie Riegels Melchior. Med denne faglighed, hvor det er naturligt både at beskæftige sig med genstandsforskning og samfundets udvikling, får vi hele tiden en god vekselvirkning mellem eksempler på beklædning og de sammenhænge, det skal forstås ud fra.

Bind 1

1660-1900. Status – Luksus – Velklædt. Bind 1 tager udgangspunkt i de tre ord, der er omdrejningspunktet for modens historie i perioden. Her følger vi moden fra 1600-tallets adelskultur til begyndelsen af 1900-tallet. Moden var primært for samfundets top i denne periode, men vi hører også om almindelige menneskers tøj. Paris var modens centrum, hvorfra alt det nye kom. Senere i perioden kom England også på banen. Og mode var mindst lige så meget for mænd som for kvinder. Det ser vi f.eks. ved 1600-tallets mænd iklædt guldbroderede silkedragter med knæbukser, enorme lystpudrede allongeparykker og sko med høje hæle. Upraktisk i alle henseender, men det viste rang og stand, og at man ikke behøvede at udføre fysisk arbejde. Eller 1800-tallets herremodeideal, som var borgeren, der arbejdede med forretninger måske på børsen og evt. var politisk aktiv. Han var iklædt lange bukser, frakke eller kjole, vest i mørke, seriøse farver og dertil hvid skjorte.

1600-tallets modetøj til kvinder havde, som mændenes, deres udspring i Frankrig og var lavet af franske silkestoffer i kraftige farver og gerne guldindvirket med fint linned under og dertil kostbare smykker med perler og ædelsten. Omkring 1680 udvikles robe de manteau, en hel

klædning, hvor liv og skørt blev syet sammen til en kjole. Hidtil var skørt og liv delt i to.

Undervejs i perioden, i slutningen af 1700-tallet, bliver barndommen så at sige opfundet og dermed kommer børnetøj frem især til drenge. Hidtil havde børn gået i samme type tøj som voksne, blot lavet i børnestørrelse. Fra omkring 1800 kom der drengetøj, hvor drengene bedre kunne bevæge sig. Her sås trøje og bukser gerne syet sammen til en heldragt, under det en skjorte med åben krave og dertil lette sko.

Periodens genstande er primært fundet i Nationalmuseets samling med supplement fra andre museer. Samtidig er en lang række malerier og enkelte andre typer af genstande flittigt brugt som illustration af beklædningsstyper og deres brug.

Bind 2

1900-2000. Chick – Smart – Moderne. Med disse tre ord er der fuld fart på moden ind i vores egen tid. Nu skal man ikke længere være velklædt men vise, at man er med på det nye. Efterhånden bliver moden et almindeligt forbrugsfænomen, hvor de fleste kan være med i et eller andet omfang. Moden er dermed blevet demokratiseret. Det er også i denne periode, at den danske modeindustri opstår. Her hører vi om modesalonerne og om de kendte modeskabere som Holger Blom, Preben Birck og Uffe Brydegaard, der satte deres tydelige aftryk i 1950'ernes danske modebillede.

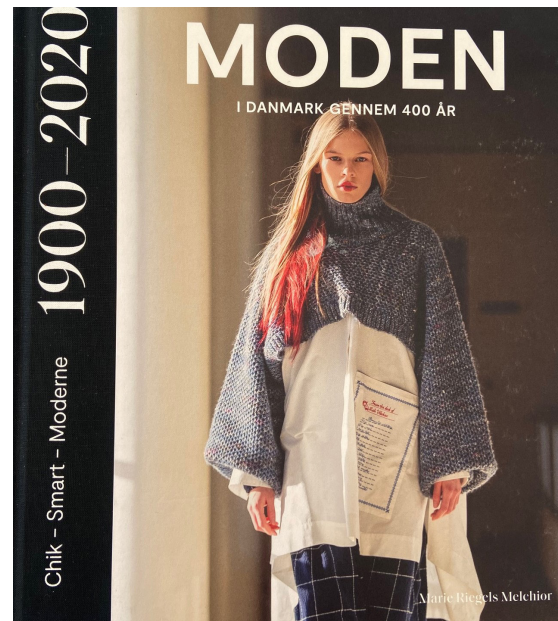
I første halvdel af århundredet er mændene ret konservativt klædt, mens kvindernes mode viste store ændringer. F.eks. en stærkt korsetteret S-formet kvindefigur i starten af århundredet, efterfulgt af ideen om at sundhed, krop og beklædning hang sammen, mens også sportstøjet påvirkede moden. I kølvandet på 1. verdenskrig fulgte optimisme og livslyst i 1920'erne, hvor kortklippede smarte piger i charlestonkjoler var moderne.

2. verdenskrig påvirkede opfindsomheden for alternative materialer og maksimalpriser. Efter krigen blev moden for alvor demokratiseret. Cowboybukser fulgte efter krigen som et ungdommeligt frihedssymbol, der blev moderne for aldrig at forsvinde fra modebilledet igen. Dette bind kommer også ind på det nære som 1970'ernes hjemmelavede hønsestrikk og nutidens bløde hjemmetøj, men også supermodeller, modeindustri og forbrug. At moden følger tidens øvrige strømninger, er der ikke i tvivl om. Det sidste emne, som berøres, er de meget aktuelle problemer med bæredygtighed og genanvendelse i tøjproduktionen, hvor kun 1 % af verdens tekstile fibre genanvendes, og her manes til omtanke.

Man savner undervejs i læsningen, især af bind 1, et ordregister med forklaringer, hvor man kan slå ord og begreber op. Der er en del ord og begreber, som ikke ligger lige for at forstå for læseren, da begreberne ikke længere bruges eller har en anden betydning.

Men alt i alt er det et fantastisk værk, som vil danne grundbog mange år frem i tiden for studerende, fagfolk og de mange, der interesserer sig for historie, mode og beklædning. Det vil være her, man slår op for lige at se, hvordan et modefænomen eller beklædningsgenstands historie og sammenhæng med det øvrige samfund var.

Anmeldt af Inge Christiansen, arkivar og cand.mag. i etnologi og historie

Broderistens BADASS broderier

Trine Runge Jessen (2021). Turbine, 168 sider, illustreret. Vejl. pris 249,95 kr. ISBN 9788740673197.

I 2015 udgav Turbine: *Korssting NU – Kunstindustri møder korssting*, forfatter Tine Wessel. Anmeldt i Dragtjournalen nr. 13 2015.

Året efter udgav Turbine: *Vild med sting – en grundbog i broderi*, forfatter Trine Andresen. Anmeldt i Dragtjournalen nr. 15 2017.

Og nu er tiden så kommet til noget helt andet: *”Broderistens BADASS broderier”* også udgivet af Turbine, forfatter Trine Runge Jessen. Udgivet i 2021 og et kærkommen frisk pust i en tid hvor corona og nedlukninger fik mange mennesker til igen af fatte strikkepinde og synåle. Og som Trine meget fint giver udtryk for i bogen, så er der en sidegevinst ved broderiet. Det *”giver ro i skallen”*, og

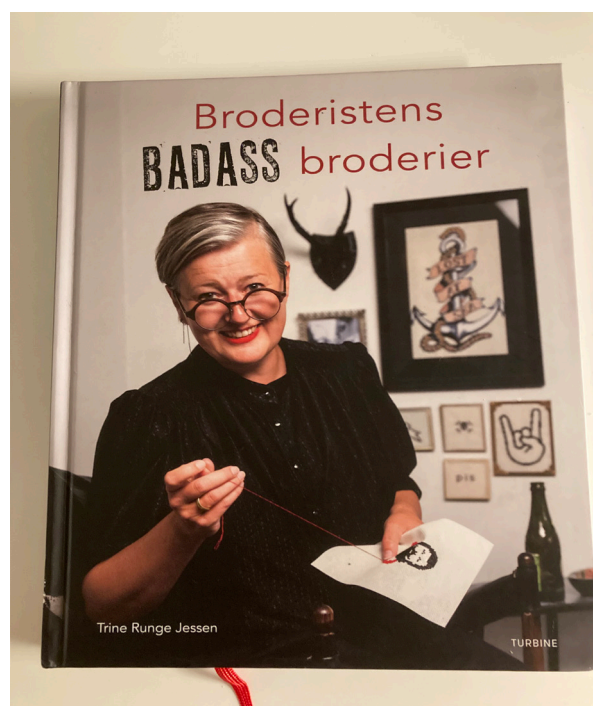
det er på tide at sætte broderiet på den positive agenda. Tiden er ifølge Trine kommet til, at håndarbejdet skal ud af skammekrogen og have hovedrollen i *”den fede køkkenfest”*.

Trine begyndte allerede som barn og ung sin kreative karriere med kreaprojekter i hjemmet og fritidshjemmet med kreative og fantasifulde pædagoger. Her bemærkede hun glæden ved fællesskabet, hvor alle kan være med. Interessen førte videre til en uddannelse fra Designskolen Kolding i Tekstildesign med stoftryk som speciale. Alle aktører får en stor tak i bogen, og det er et af Trines kendetegn. Hun er generøs og har et motto: *”Man bliver grim af ikke af dele”*.

Trines motto er, at det skal være sjovt og motiverne skal inspirere. Hun giver i bogen inspiration til, hvor hun selv finder glæde og inspiration, nemlig i mad, dansktop, brune værtshuse, fester og souvenirs. Måske dårlig stil, som Trine siger, men hun elsker alt ved det, og det kan man mærke hele vejen igennem bogen. Og for Trine kan emballage og skrifttypen på et pladecover være en æstetisk oplevelse, og lydtappet i barndomshjemmet omsættes i bogen til korssting. Man finder også tips og tricks og Trines svar på, hvorfor broderi er en *”mental kogevaske”*. I Trines univers må man gerne springe over, hvor gærdet er lavest. Og det er måske noget af det, der er så dejlig befriende og inspirerende. Trine er ikke den første med alle de gode budskaber om, hvad fordybelsen i broderiet har af sidegevinster, men måden at formidle broderiet er hendes helt egen. Her serveres broderiet og de kreative processer ikke kun med en bajer men også med en kæk bemærkning. Trine bringer et mix af Stand-up Comedy og broderi til nye højder, hvor slutproduktet ikke er endnu en dims til hjemmet, men et smil på læben, og jeg vil gå så langt som til at sige velvære.

I bogen finder man forlæg til avancerede og tidskrævende korstingsmotiver, men også enkle små og overskuelige mønstre på tal og bogstaver og motiver til fest i *”forsamlingshuset”*. Broderi kræver ikke så meget før du kan gå i gang, det er en billig hobby og så kan du ifølge forfatteren have det i baglommen. Når det er sagt, så introducerer Trine os til garner og andre materialer af god kvalitet og selv om bagsiden ikke skal bedømmes, så viser hun i bogen, hvordan man hæfter ende og sørger for at placere mønstret korrekt på stoffet. Og hvordan broderiet vaskes og tørres korrekt.

Bogen er en fin begynderbog. Selv har jeg tilgode at opleve Trine på slap line, men det er på *”TO DO Listen”*. Det kan kun blive en sjov oplevelse med udsving på lykkebarometret. Hvis

anmeldelsen af bogen ikke overbeviser dig om det, så prøv at google forfatteren og se de små film med hende. Trine forstår at bringe sig selv i mediernes søgelys på den gode måde, hvis man spørger anmelderen.

Trine Runge Jessen var og er for nogle, ja for mange når man følger hende på de sociale medier, det friske pust mange nok trængte til og konceptet med: ”Broderi og bajer” har spredt sig til ”Strik og drik” med Lærke Bagger og Christina Feldthaus. Eller var det omvendt?

Anmeldt af Susanne Klose, cand. pæd. i didaktik (materiel kultur) og håndarbejds lærer

Sashiko – japansk broderi

Elise Nilsson (2022). Forlaget Turbine.
Original titel: Sashiko. Brodera japanskt. 128 sider, hardback. Originalt sprog: Svensk.
Vejl. udsalgspris: 249,95 kr.
ISBN: 9788740674842.

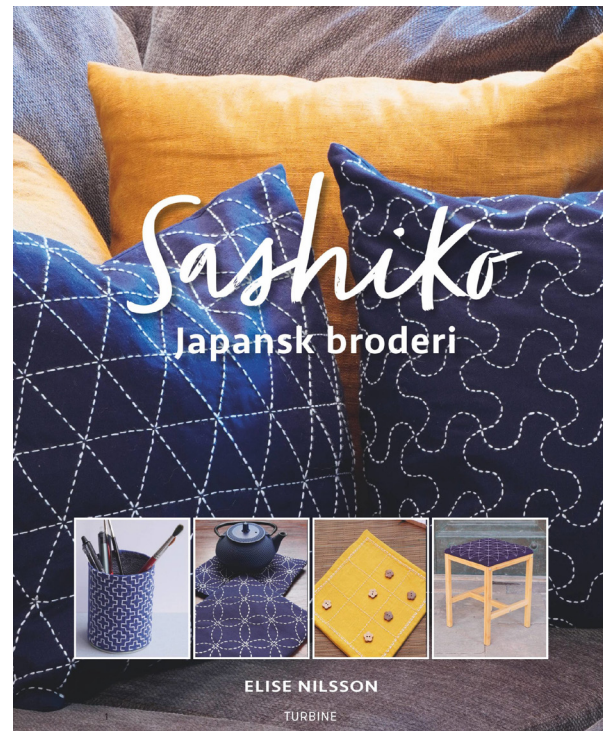
Bogen om Sashiko-broderi er en grundig og informativ introduktion til den meditative japanske broderiteknik. Forfatteren, Elise Nilsson, fremhæver broderiteknikkens beroligende virkning på krop og sjæl, hvilket kan være særligt vigtigt i en tid, hvor alt ofte skal gå stærkt. Bogen beskriver teknikken i detaljer og giver gode tips og tricks til at forenkle og tilpasse teknikken til ens egne behov og ønsker.

Sashiko-broderi er en gammel japansk broderiteknik, der blev brugt til at forlænge tøjets levetid ved at lappe og forstærke der, hvor der var slid. Man ser meget kunstfærdig lappeløsning helt tilbage til det 16. århundrede, hvor stof var en knap og dyr ressource i det gamle Japan. Sashiko blev brugt af fiskere og bønder til at forlænge tøjets levetid ved at lappe, quilte og forstærke tøj på en smuk måde. Bogen beskriver de klassiske mønstre og deres betydning, og indeholder også små moderne ideer og fif til at sy til hjemmet ved at inddrage projekter og give enkle ideer videre.

Ordet Sashiko betyder små sting, og selve teknikken er helt enkel. Man syr med forsting direkte op og ned og flere sting ad gangen - bare derudaf. Kunsten i Sashiko ligger i kombinationen af mønstre og regelmæssighed i sting og mellemrum. Og det er der, hvor reglerne kan blive svære, men bogen giver gode tips og tricks til forenkling og egen indflydelse på syteknikken.

Bogen er for både nybegyndere og erfarne brodøser, der ønsker at udforske den gamle japanske broderiteknik og lære Sashiko-teknikken og dens historie at kende. Det er interessant at lære om, hvordan Sashiko blev brugt i det gamle Japan til at forlænge tøjets levetid, og hvordan teknikken har udviklet sig til også at være en form for kunstnerisk udtryk. Det er også interessant at lære om Sashiko's oprindelse som en praktisk løsning til lappeløsning og forstærkning af tøj i det gamle Japan. Bogens fokus på mønstre og regelmæssighed i stingene og mellemrummene viser, hvor vigtigt dette er for at opnå den æstetiske effekt, der kendetegner Sashiko.

Det er en spændende bog, der gerne udfordrer den gamle japanske broderiteknik, Sashiko.

Jeg kan forestille mig, at bogen vil være en kilde til inspiration for mange brodøser og give en masse nye ideer til, hvordan man kan bruge Sashiko i sine projekter.

I bogen om Sashiko-broderi får du en fin grundbog og indføring i den japanske broderiteknik Sashiko.

Hvis du påtænker at lære dig teknikken Sashiko, så er dette en god begynderbog, hvor du føres gennem japansk historie, materialelære og forslag til projekter egnet til traditionel Sashiko syning og moderne nytænkning.

Alt i alt er det en interessant og brugbar bog for alle, der ønsker at lære Sashiko-broderiteknikken og dens historie at kende, samt til dem der ønsker at bruge broderiteknikken til at skabe smukke og funktionelle ting i deres hjem.

Anmeldt af Laila Glienke, cand. pæd. i didaktik (materiel kultur) og professionsbachelor i tekstildesign, håndværk og formidling